

*Пилипенко С. Г.,
Мошинська О. Ю.
м. Харків*

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА: ІНТЕРПРЕТАТОР / «ІНТЕРПРЕТАЦІЯ» МАЙБУТНЬОГО

Філософські позиції Г. С. Сковороди постійно привертати і привертають до себе увагу науковців, журналістів, літераторів. Про це свідчить як величезна кількість інтерпретацій розмірковувань українського філософа, так і звернення до способу його життя. За влучною характеристикою І. Франка, великий мислитель жив на «розгранні двох великих культур» суперечливого XVIII сторіччя. Слід згадати, що сучасниками Григорія Сковороди є, насамперед, просвітителі Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро, П. Гольбах, К. Гельвецій, І. Кант та ін. Визнаючи західну філософську традицію, Григорій Сковорода протистояв утилітаризму, спрямованому на поневолення духу. Саме це оберігало мислителя як від містицизму, так і раціоналізму XVIII сторіччя. Безперечно, постать мислителя є символом світогляду української нації, що підкреслює значимість «мудрування» (сам мислитель вживає цей термін замість «філософування» стосовно власних роздумів).

XIX сторіччя означило початок дослідження творчості українського мислителя. Перші публікації на сторінках світських журналів, що містили філософську тематику, свідчать про початок полеміки щодо творчості й особистості великого українця Г. С. Сковороди. Так, в «Украинском вестнике» у 1817 році вперше були надруковані дві статті про Г. С. Сковороду, які були написані понад двадцять років після його смерті. Це нарис Густава Геса де Кальве «Сковорода, циник нынешняго вѣка» та оповідання Івана Вернета «Лопанській мость – отрывок изъ воспоминаний о Харьковѣ» під спільною (редакторською) назвою «Сковорода, украинский философ».

Не зважаючи на те, що автори цих робіт надали протилежні оцінки творчості видатного філософа, цінність їх безперечна, адже це оцінки сучасників і свідків. Український дослід-

ник Юрій Барабаш у своїй праці «Дух животворить... Читаємо Сковороду» зазначає, що наступна за часом публікація, нарис І. Снегірьова «Український філософ Григорій Савич Сковорода», є, по-суті, переказ спогадів Г. Геса де Кальве та І. Вернета, доповнений фактами з написаної М. Ковалинським біографії філософа [1]. Із впевненістю можна зазначити, що ці публікації відкривають шлях полеміці щодо значення постаті українського філософа в світовій і вітчизняній культурі. Ця полеміка продовжується і в наш час.

Чи не найпоширенішою характеристикою образу Сковороди є його визнання «українським Сократом». Проте Сковорода зауважував: «Во время оно Платоны, Солоны, Сократы, Пифагоры, Цицероны и вся древность суть одни только метелики, над поверхностью земли летающія» [2, 359]. Український філософ, публіцист, громадсько-політичний діяч, дослідник історії української культури, зокрема, літератури та філософії Микола Шлемкевич у роботі «Загублена українська людина» [3] вказує на відмінності способу проповідування життєвої мудрості цих значних постатей, що збагатили європейську філософію особистості. На відміну від Сократа, на думку М. Шлемкевича, Г. Сковорода обрав собі роль простої, самотньої людини і був цим щасливий.

Великий українській філософ своїм способом життя, що повністю відповідав його вченню, **інтерпретував** основні принципи навчання і виховання людини, де головними виступили добро, любов і самопізнання. Таким чином, спадщина Г. С. Сковороди є прикладом постійного вдосконалення оригінальної системи філософування, що протягом останніх століть засвідчує свою унікальність і універсальність знаходження людиною шляху до себе, адже проблема вибору постає основною суперечністю сучасної епохи. Так, Микола Шлемкевич виділяє «сковородинівський» тип людини [3, 19], що так і не могла знайти собі місця у новому світі, людину, що є відкритою до змін, прагне до самовдосконалення, знаходиться у постійному пошуку нового, кращого світу. Ці ідеї виступили своєрідним передбаченням сучасної ситуації, де людина опинилася у центрі соціально-культурних перетворень і тому вимушена самовизначатися без опертя на усталені культурні патерни.

Отже, багатозначність, множинність **інтерпретацій** філософської спадщини Г. Сковороди свідчать про постійний пошук відповіді на одвічне питання щодо духовного стану сучасності. Інтерпретації думок видатного філософа виступають пріоритетними у процесі формування гуманістичних принципів та загальнолюдських цінностей, завдяки яким людина зможе «пізнати себе»

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабаш Ю. Дух животворить... Читаємо Сковороду [Електронний ресурс] / Юрій Барабаш. – Режим доступу : http://www.e-reading.club/bookreader.php/1039349/Barabash_-_Duh_zhivotvorit_Chitaemo_Skovorodu.html).
2. Сковорода Г. Кольцо. Дружескій разговор о душевном мире // Григорій Сковорода. Повне зібрання творів : у 2 т. – К. : Наукова думка, 1973. – Т. 1. – С. 358–410.
3. Шлемкевич М. Загублена українська людина. – К. : МП «Фенікс», 1992. – 158 с.

УДК 14
ББК 87
I-73

*Збірка рекомендована до друку
Науково-методичною радою ОКЗ «Національний
літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди»,
протокол № 4 від 08 червня 2016 року.*

I-73 **Інтерпретація** та інтерпретатори: з історії скородинознавства : Збірник тез і матеріалів Всеукраїнської наукової конференції (ОКЗ «Національний літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди», 14 травня 2016 року). – Сковородинівка – Харків : Майдан, 2016. – 170 с.

Збірник «Інтерпретація та інтерпретатори: з історії скородинознавства» укладено на основі матеріалів, озвучених під час Всеукраїнської наукової конференції (ОКЗ «Національний літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди», які відбулись 14 травня 2016 року.

УДК 14
ББК 87